

Módszertani ajánlások

a Klebelsberg Kuno élete és munkássága című digitális
oktatóanyaghoz

Az alábbi módszertani útmutató elsősorban pedagógusok számára készült, de az érdeklődő felhasználóknak is hasznos ismereteket tartalmazhat.

A Klebelsberg Kuno élete és munkássága című digitális oktatóanyagot az SZTE Klebelsberg Könyvtár munkatársai készítették 2020/21-ben a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia (KDS) keretein belül.

Tartalomjegyzék

Pályázati célkitűzések.....	2
Módszertani ajánlások.....	2
I. Célok.....	2
II. Célcsoport.....	3
III. A program bemutatása.....	3
IV. Megvalósulási lehetőségek.....	4
V. Tanulási folyamatok.....	4
VI. Időráfordítás.....	5
VII. Kapcsolódási lehetőségek a tananyagban.....	5
VIII. Ötletek a feldolgozáshoz.....	5

Pályázati célkitűzések

Kiemelten fontosnak tartjuk könyvtárunk névadójának, és egyetemünk Szegedhez kötődő történetének legjelentősebb alapító alakjának, Klebelsberg Kuno életének és munkásságának bemutatását. A közoktatásban résztvevő diákok és tanárok nap mint nap találkoznak Klebelsberg Kuno nevével, hiszen a 2012. szeptember 1-én létrejött, a köznevelési intézmények tevékenységét irányító, ellenőrző Klebelsberg Központ is az egykori vallás- és közoktatásügyi miniszter nevét viseli. A pályázat célcsoportját tekintve nagyon kevesen ismerik az ő páratlan, értékteremtésben bővelkedő életútját.

Személyét Szegeden különös tisztelet övezi, a szegedi kötődés miatt a helyi hírlapok számtalan cikkben számoltak be az aktuális fejleményekről. Könyvtárunk állományában emellett személyéhez kapcsolódó családi fotóanyagok is megtalálhatóak, így a politikusi életpálya mellett be tudjuk mutatni az államférfiúi lét egy személyesebb oldalát is. Pályázatunk digitalizálási tervének mentén születő digitális tartalmaink kiváló alapanyagul szolgálhatnak a tervezett oktatási célú tartalomfejlesztéshez.

Egy jeles személy munkásságának felderítése kapcsán a sokszor feledésbe merült analóg tartalmak mentén – mintegy ezek digitális feltámasztásán keresztül – kiváló lehetőség kínálkozik egy kiemelkedő életút széles közönséggel való megismertetéséhez: korabeli hírlapokban és folyóiratokban megjelent cikk-kivágatok, képcsarnok leírások, filmrészletek, szöveges tartalmak izgalmasan és teljes körűen teszik lehetővé a pályázati kiírásban is megfogalmazottak szerint a szöveg, kép, mozgóképek és hang összhangját, ezzel is támogatva a hatékony multimediális ismeretátadást. Ezt az ideát célozzuk meg a Klebelsberg Kuno életét bemutató digitális tartalomfejlesztési programunkban is.

Módszertani ajánlások

I. Célok

Klebelsberg Kuno elsősorban mint kultúrpolitikus él az utókor emlékezetében, mint akinek oktatási, tudományos és kulturális intézmények sokasága köszönheti létrejöttét. Ám ennél sokkal többet, Klebelsberg szerteágazó életművének részleteit már nem feltétlenül ismerjük. Oldalunk célja, hogy digitális tananyag formájában bevezesse az érdeklődőt Klebelsberg tevékenységének legfontosabb mozzanataiba, főként annak szegedi vonatkozásaiba. A szegedi egyetemi élet egyik megszervezőjeként tisztelt Klebelsberg Kuno életútját újszerű megközelítésben ismerhetjük meg.

Oldalunk alkalmas lehet a középiskolai tananyag kiegészítésére, háttértudás biztosítására, illetve a tanórák igényes színesítésére. A hagyományok tiszteletének megerősítése mellett országos és helytörténeti nézőpontokat kínál, emellett a játékos feladatok segítségével a tanulók motivációjára is változatos lehetőségeket nyújt.

II. Célcsoport

Az egyetemi polgárok mellett a hamarosan érettségiző középiskolások, de az általános iskola felső tagozata számára is hasznos lehet.

A tartalom lehetőséget ad akár a feldolgozható anyag szegmentálására és a csoport igényeinek, képességeinek megfelelő fejezetek önálló feldolgozására is. Ezt az interaktív felépítés és a minden egyes fejezet végén megtalálható ellenőrző kérdések, valamint az elsajátított tudást alkalmazó egyedi játékos feladványok teszik lehetővé. A tananyag a fokozatosság szem előtt tartásával épül fel, a feladatok strukturáltak: az egyszerűtől az összetettig haladva. Megvalósul a multiszenzorialitás, hiszen a képes és szöveges feladatok váltakozva kapnak helyet, de a rendszerezés, a gyakorlás és az ismétlés lehetősége is biztosított.

A feldolgozott témák alkalmasak a különféle ismereti területek összekapcsolására (például történelem, földrajz, sport és egészségtudomány, valamint művészettörténet). A gazdag, példaértékű életút és a személyiség folyton tetten érhető közvetlensége alkalmat teremt az aktív figyelem felkeltésére és az élményszerű feldolgozásra. Klebelsberg Kuno a hazai iskoláztatás és pedagógia történetében korszakos jelentőségű államférfi volt, akiről számos hazai köznevelési és kulturális intézményt neveztek el. A digitális tananyag áttekintésével Klebelsberg minden korú diák számára személyes közelségbe hozható, az elvont történelmi alakok sorából élő és ható mintává válhat.

III. A program bemutatása

A tananyag kidolgozása során törekedtünk egy hiteles Klebelsberg-kép bemutatására, elsősorban a bőségesen rendelkezésünkre álló források: cikkei, beszédei, előadásai, illetve visszaemlékezések, karikatúrák, s a róla szóló szakirodalom alapján, valamint fotók és mozgóképek felhasználásával.

A számunkra forrásként használt cikkek és beszédek kiválóan bemutatják Klebelsberg szellemiségének irányultságát, miszerint mindenkinél hitelesebben képviselte és sikeresen valósította meg a 'nemzet ereje a műveltségében van' gondolatot. Mindehhez nem pusztán szellemi erő, hanem politikai akarat és politikai befolyás is szükséges volt, s ezek egysége mutatkozik meg életművében.

Fejezetek:

- Bevezető gondolatok - oktatási anyagunk célkitűzései
- Idővonal - az életút legfontosabb évszámai
- Család, gyermekkor - a családi fotóalbum, családfa
- Klebelsberg mint államférfi és kultúrpolitikus - politikai munkássága beszédei tükrében
- Népiskolák - oktatás a gyakorlatban Klebelsberg korában
- Klebelsberg és Szeged - várostérkép, Dóm tér
- Utazás, kutatás, kultúra, könyvtár - szemlélete, kultúraépítő tevékenysége
- Sport - fejlesztések a szabadidős tevékenységek és sport területén
- Ami Klebelsberget illeti - amit nem feltétlenül tudtál, hogy neki köszönhetjük
- Megemlékezések - emlékbeszédek, visszaemlékezések
- Felhasznált irodalom

Az ismeretek átadását, oktatási célú felhasználását a tananyagba szervesen illeszkedő interaktív elemek segítik. A tananyag minden egyes fejezetéhez kapcsolódnak ellenőrző kérdéssorok, tesztek, játékos elemek.

Nem csak a sajátos nevelési igényű diákok számára hasznosak a térképes, idővonalas feladatok, ezek kiválóan fejlesztik minden korú és képességű tanuló térbeli és időbeli tájékozódását. Szintén kiemelkedően hasznos elem a szómagyarázat, mely egyes kevésbé ismert vagy idegen szavaknál megmagyarázza azok jelentését, eredetét. A változatos, újszerű, gondolkodásra serkentő feladatok fejlesztik a tanulók kreativitását pl. a kézzel írott levél "megfejtése".

IV. Megvalósulási lehetőségek

- Bemutatás szervezett könyvtári foglalkozáson
- Tanórai keretek között – például egy projektmunka vagy egy tanulmányi verseny részeként
- Szabadidős tevékenységként – városismereti séta keretében, amelyhez a Somogyi Könyvtár által kifejlesztett applikációban elérhető kulturális séta használható.

Ez a lehetőség egyaránt épít a felhasználók tárgyi tudására, térbeli tájékozódására, valamint alkalmas a digitális kompetenciák fejlesztésére is.

Tantárgyköziség: könyvtárpedagógia, magyar nyelv és irodalom, történelem, hon- és népismeret; természettudományos tárgyak; erkölcsan, szakmai tárgyak turisztikai szakképzésben.

V. Tanulási folyamatok

A fent említett ötletekre egyaránt jellemző a multitasking, valamint a tanulás játékos környezetbe (gamification) helyezése. A téma az alábbi kompetenciák fejlesztését segíti:

- tér- és időbeli koordináció fejlesztése
- digitális kompetenciák fejlesztése: kutatás- és információmenedzsment
- induktív gondolkodás fejlesztése
- kreatív olvasás fejlesztése
- kreativitás fejlesztése
- memóriafejlesztés
- tantárgyközi kapcsolatok felfedezése
- problémamegoldó gondolkodás
- konstruktív társadalmi szerepvállalás készségének elsajátítása
- kritikai gondolkodás, problémamegoldás mintázatainak felismerése
- multiszenzorilitás (hangok, képek, szöveg egyidejű használata, alkalmazása)

A szókirakó, a képfelismerő és képkirakó játékok fejlesztik a logikai gondolkodást, a finommotorikát, az összpontosítást, a monotonitástűrést, a vizualitást, az észlelést, a térlátást és tájékozódást, a kitartást, a kudarcűrést is. A tudásellenőrző kvízek a memória-fejlesztésben és az ismeretek rendszerezésében játszhatnak szerepet.

VI. Időráfordítás

Az egyes leckék 30-40 perc alatt áttekinthetők, a hozzájuk kapcsolódó feladványok, játékok kitöltésére további 10-15 perc elegendő. A teljes tananyag feldolgozása az egyén és a csoport képességeitől, a felhasználás céljától függően alakítható.

A tananyaghoz kapcsolódó kulturális séta egy külön foglalkozást igényel, vagy szabadidős tevékenység során alkalmazható. Ennek időráfordítása körülbelül 2-2,5 óra.

VII. Kapcsolódási lehetőségek a tananyagban

Történelem, irodalom, művészettörténeti órák; valamint szakképző intézmények esetén például turisztikai szaktantárgyak (kultúr- és vallástörténet, utazásszervezés, város-, országismeret) anyagához kapcsolható.

Hasznosítható az anyag felsőoktatásban való továbbtanulásban, a közép-, és emelt szintű érettségire való felkészülésben illetve a felsőoktatásban is, elsősorban szakirányú továbbtanulás esetén pl. történelem, magyar, sporttudomány, művészettörténet, turizmus.

VIII. Ötletek a feldolgozáshoz

1. **Könyvtárunk névadójáról emlékezve minden év október 15-én Klebelsberg-napot kíván tartani.** E napon a Könyvtár épületben található domborműnél megemlékezés történne, a könyvtárhasználók számára játéklehetőséget hirdethetnénk, ahol a digitális tananyag alkalmazása a cél, illetve a nap során egy érdekes előadás a gazdag Klebelsberg-életút valamely szegmensét állítja középpontba.
2. **Járj Klebelsberg Kuno nyomdokaiban! városismereti séta** – a Somogyi Könyvtár által fejlesztett applikációban elérhető a Klebelsberghez kötődő szegedi helyszíneket összekapcsoló útvonal. Ez egyaránt alkalmas az egyetem és az egyetemi könyvtár népszerűsítésére, de a karok egymással való megmérettetésére is.
3. **Időkapszula-készítés:** rengeteg változáson mennek keresztül a taneszközök, amelyeket egy-egy nemzedék gyermekei használnak. Közben minden korosztály számára érdekes élményt jelent a korábbi generációk által használt tárgyak felfedezése. Iskolai környezetben egy doboznyi emlék időkapszulaként való elrejtése az utókor számára kiváló összekovácsoló

program. Hogy mit hagyjunk hátra, ahhoz lehet akár ötleteket gyűjteni az oktatási anyagban felhasznált emléktípusok segítségével.

4. **Rajzold fel a saját családfádat!** - az oldalon látható a Klebelsberg-család családfája. Hasonlót bárki készíthet, ami akár kiváló családi program is lehet a többgenerációs családok minden tagja számára. Ma már internetes keresők sokasága ad lehetőséget a felmenők felkutatására. Iskolai környezetben: készíthető az intézmény névadójáról családfa, ami webes környezetben, vagy plakátszerűen is megvalósítható.
5. **Iskolai idővonal és emlékgyűjtés:** osztályképek gyűjtése az iskola alapításától kezdve és a fotók idővonalra rendezése - akár virtuálisan is megvalósítható. Olyan projekt kerekedhet belőle, ami a diákok és a szülei számára egyaránt érdekes és alkalmas a nemzedékek közötti szorosabb kapcsolatok kiépítésére.
6. **Az Építs te is népiskolát!** című feladvány alkalmat adhat a játék végrehajtása közben a régi taneszközökkel való megismerkedésre és a mai taneszközökkel való összehasonlításukra. A diákok számára felfedezhetővé válnak az egy évszázaddal ezelőtt létrejött iskolák és a mai körülmények közötti különbségek.
7. **Vitaest vagy retorikaverseny** formájában is feldolgozhatjuk Klebelsberg Kuno beszédeit. A diákok egy-egy kijelölt beszédet elsajátítva, majd előadva fejleszthetik előadói képességeiket, gyakorolhatják a magabiztos fellépést.
8. **Szerkesszetek infografikát!** A digitális tananyagban található adatokkal, információkkal csoportmunkában akár egy-egy infografika kidolgozására is lehetőség nyílik. A feldolgozáshoz ingyenes webes alkalmazások, pl. a Canva, bárhol elérhetőek, a készülő infografikák pedig egymással megosztva, közösen is létrehozhatók.
9. **Játéköttlet a karikatúrákhoz:** a karikatúrák párosítása a hozzájuk tartozó cikk címével/a történelmi eseménnyel, amihez/amiről készült; 'Adj címet a karikatúrának!'; puzzle-szerűen rakd ki a karikatúrát!
10. **Középiszkolai témafeldolgozás:** a tananyagban található fejezetek, például a népiskolák, Klebelsberg és a sport, családfa részletesebb feldolgozása kreatív módon: plakátkészítés, kiselőadás, prezentáció készítése, ebből kiállítás is rendezhető az osztályban vagy az iskolai könyvtárban. Elképzelt interjú is készíthető Klebelsberggel egy adott témában a beszédei alapján, de akár blogbejegyzés írása is megvalósítható, vagy képzeletbeli közösségi média oldal megtervezése egy-egy eseményhez kapcsolódva.
11. **Egyetem(történet)i kiadványok szerkesztéséhez forrásként:** a digitális és a digitalizált dokumentumok egyaránt lehetőséget kínálnak színvonalas broszúrák, ismeretterjesztő vagy népszerűsítő kiadványokhoz történő felhasználásra.
12. **Megemlékezések, ünnepi alkalmak információforrásként:** az egyetem- és iskolateremtő Klebelsberg Kuno életútjának és munkásságának ilyen széles körű, együttes feldolgozása eddig nem volt elérhető. Ez a gyűjtemény így alapot teremthet a hallgatói szervezetek és az egyetemi munkatársak számára vagy akár országsszerte különféle megemlékezések során való felhasználására.

Készülhet például montázs a képanyagból, előadás vagy prezentáció a szöveges tartalomból.

13. **Emlékezetkultúra — a történeti vonatkozások megőrzése, továbbélése:** a tananyagban összegyűjtött forrásdokumentumok megőrzése és közzététele egyaránt fontos feladat. A jövőben lehetőség nyílik arra, hogy Klebelsberg munkásságának mai jelentőségét újraértékeljük, az újabban előkerült dokumentumokkal a friss feldolgozások, a történeti elemzések tárházának bővülését serkentsük.